

Specyficzne trwałe trudności w nauce czytania i pisania określa się mianem **dysleksji rozwojowej**. Mogą one dotyczyć zaburzeń różnych obszarów funkcjonowania ucznia w szkole. W ramach omawianych trudności wyróżnia się trzy następujące formy:

- dysleksję – trudności w nauce czytania i pisania;
- dysgrafię – trudności w utrzymaniu poprawnego poziomu graficznego pisma.
- dysortografię – trudności w opanowaniu i właściwym stosowaniu reguł gramatycznych i ortograficznych;
- dyskalkulię – trudności w liczeniu.

Specyficzne trudności w uczeniu się pisania i czytania należy odróżnić od problemów związanych m.in. z zaniedbaniami edukacyjnymi i środowiskowymi oraz od trudności będących konsekwencją zaburzeń i chorób układu nerwowego czy innych współwystępujących u ucznia dysfunkcji (tzw. niespecyficznych trudności).

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych

1) Dyskalkulia, czyli trudności w liczeniu

Oceniamy przede wszystkim tok rozumowania, a nie techniczną stronę liczenia. Uczeń ma bowiem skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i przez to jej zapis jest błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że dziecko nie rozumie zagadnienia. Dostosowanie wymagań dotyczy zatem tylko formy sprawdzenia wiedzy poprzez koncentrację na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu – i jeśli jest on poprawny, pozytywnego ocenienia postępów ucznia.

2) Dysgrafia, czyli brzydkie, nieczytelne pismo

Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne – takie same, jak w stosunku do innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może odbywać się niekonwencjonalnie. Jeśli nauczyciel nie jest w stanie przeczytać pracy ucznia, może go np. poprosić, aby uczynił to sam, lub przepytac ustnie z tego zakresu

materiału. Może też skłaniać ucznia do pisania drukowanymi literami lub na komputerze.

3) Dysortografia, czyli trudności z opanowaniem pisowni poprawnej pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itd.

Dostosowanie wymagań dotyczy głównie formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu. Zamiast klasycznych dyktand można robić sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych, oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni – nie wpisując drugiej z ocen do dziennika. W żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki.

4) Dysleksja, czyli trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści

Dostosowanie wymagań w zakresie formy może nastąpić w klasach, w których programowo powinno nastąpić sprawdzanie opanowania tej umiejętności. Widząc trudności dziecka, nauczyciel może odpytać je z czytanki na osobności, a nie przy całej klasie, nie ponaglać, nie krytykować, nie zawstydząć, nie mobilizować stwierdzeniami typu: „jak się postarasz, to będzie lepiej”, nie zadawać do domu obszernych czytanek do opanowania. Polem do pracy dla nauczyciela powinna być dbałość o rozwój sfery emocjonalnej takiego ucznia. Dydaktyka jest bowiem bardzo ważna, ale jeszcze ważniejsze jest przygotowanie dziecka do radzenia sobie w życiu – a do tego potrzebuje ono wrażliwości, fantazji, ufności we własne siły i zdolności, niezależnie od tego, kim będzie.

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI PROBLEMAMI EDUKACYJNYMI:

1. Uczniowie z specyficznymi problemami edukacyjnymi w nauce są oceniani z uwzględnieniem zaleceń i opinii PP-P
2. **Dysgrafia** - nie ocenia się sposobu zapisu, lecz treść. Uczeń może korzystać z tabletu/ laptopa do robienia notatek (bez dostępu do Internetu) , jeśli jego pismo jest dla nauczyciela nieczytelne. Na egzaminie maturalnym ma prawo wybrać ten rodzaj dostosowania. Jeśli uczeń nie korzystał z laptopa/ tabletu, a nauczyciel nie potrafi odczytać zapisu ucznia, uczeń może być poproszony o samodzielne odczytanie danego fragmentu lub odpowiedź ustną z tego zakresu materiału.
3. **Dysortografia** - nie ocenia się błędów ortograficznych. Uczeń podczas prac pisemnych ma prawo korzystać ze słownika ortograficznego. Dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki.
4. **Dysleksja** - Symptomy zaburzeń i formy, metody, sposoby dostosowania wymagań u uczniów z dysleksją w zakresie przedmiotu nauczania:

JEZYK POLSKI

Objawy zaburzeń:

- wolne lub nierówne tempo czytania, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję,
- niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo
- trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy,
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab,
- błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat,
- trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji - opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/
- wolne tempo pisania, męczliwość ręki,
- niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma,
- nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania;
- dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu;
- starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów;
- czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z audiobooków;
- uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu;
- błędów nie omawiać wobec całej klasy;
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów ;
- nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach;
- podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.);
- dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie;
- usprawniać zaburzone funkcje - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA**Objawy zaburzeń:**

- nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych, niepełne rozumienie treści zadań, poleceń;
- trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki, problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia;
- problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli pierwiastków i związków chemicznych)
- błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku);

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- przestawianie cyfr, nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów,
- mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności;
- nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji,
- trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii,
- niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- naukę wzorów, definicji, reguł, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedź, że uczeń będzie pytany;
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek;
- w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań;
- można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania;
- uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.
- materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje;
- oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych;
- oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji.

JEZYKI OBCE**Objawy zaburzeń:**

- trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych;
- problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych;
- trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagranych na taśmę;
- problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących;
- błędy w pisaniu- trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter;

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych;
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej;
- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter;
- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych;
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dawać łatwiejsze zadania;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, dawać więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- dawać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek;
- w fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie;
- nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem;
- w zapamiętywaniu pisowni stosować wyobrażanie wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter;
- przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika,
- w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków);
- podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego;
- prowadzić rozmówki na tematy dotyczące uczniów,
- dawać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne,
- liberalnie oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma,
- oceniać za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.

GEOGRAFIA, BIOLOGIA, HISTORIA

Objawy zaburzeń:

- trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, terminologii z biologii i chemii (dłuższe nazwy, nazwy łacińskie), nazwisk z historii;
- trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny układ informacji);
- zła orientacja w czasie (chronologia, daty);

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych;
- trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego, kąta padania słońca itp.);
- problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków;
- trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat;
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać;
- częściej powtarzać i utrwalać materiał;
- podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie;
- wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania;
- zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia;
- przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie
- często oceniać prace domowe.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Objawy zaburzeń:

- mylenie prawej i lewej strony;
- trudności z opanowaniem układów gimnastycznych (sekwencje ruchowe zorganizowane w czasie i przestrzeni);
- trudności w bieganiu, ćwiczeniach równoważnych;
- trudności w opanowaniu gier wymagających użycia piłki (siatkówka, koszykówka, tenis ziemny i stołowy, itp.);
- niechęć do uprawiania sportów wymagających dobrego poczucia równowagi (deskorolka, narty, snowboard).

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zawsze uwzględniać trudności ucznia;
- w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie;

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małutkimi krokami;
- dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu;
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy;
- podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.
- włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szanse.

Uczeń z wadą słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, z afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, może być zwolniony z nauki drugiego języka obcego nowożytnego do końca danego etapu edukacyjnego na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia oraz na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej .

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z AUTYZMEM, W TYM ZESPOŁEM ASPERGERA

Z uwagi na realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego objęci są wsparciem nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia.

Symptomy trudności i sposoby dostosowania wymagań u uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera w zakresie przedmiotów nauczania:

JEZYK POLSKI

Trudności:

- słabe oceny pomimo starań i wysiłków ucznia;
- trudności w pisaniu i czytaniu (trudności z kojarzeniem określonych dźwięków – głosek, z odpowiadającymi im symbolami – literami)
- trudności w rozumieniu czytanych treści;
- trudności w samodzielnym wypowiedaniu się, formułowaniu wniosków i sądów, w uogólnianiu, myśleniu symbolicznym (abstrakcyjnym)
- niski poziom rozwoju słowno – pojęciowego (odpowiada wcześniejszej fazie rozwoju;
- ubogie słownictwo, wadliwa struktura gramatyczna wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- słabsza sprawność manualna (rysunki, pismo mają niski poziom graficzny);
- słaba umiejętność stosowania konwencjonalnych sposobów zapamiętywania;
- duże problemy z przywoływaniem z pamięci odległych partii materiału (słaba pamięć długotrwała, operacyjna);
- trudności z selekcją i wychwyceniem myśli przewodniej w długich tekstach;
- wolne tempo procesów umysłowych i działania.

Sposoby dostosowywania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszenie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań;
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie;
- wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury;
- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje, ruchomy alfabet
- odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego;
- formułowanie pytań w formie zadań o prostej konstrukcji przywołując przykłady
- częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień;
- wydłużenie ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału.

JEZYKI OBCE**Trudności:**

- trudności z prawidłową wymową;
- trudności w zapamiętywaniu i/lub odtwarzaniu treści, słówek, zdań;
- trudności w swobodnym wypowiedzaniu się na określony temat;
- trudności w poprawnym czytaniu i pisaniu;
- problemy z gramatyką;
- wolne tempo pracy.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszenie ilości słówek do zapamiętania;
- pozostawienie większej ilości czasu na ich przyswojenie;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- wymagania w wypowiedzaniu się na określony temat ograniczyć do kilku krótkich, prostych zdań.

MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA**Trudności:**

- trudności w selekcji i wybraniu najważniejszych treści (tendencja do pamięciowego uczenia się wszystkiego po kolei;
- problem z zapamiętywaniem dat, nazwisk, nazw, miejscowości;

- nieumiejętność przekrojowego wiązania faktów i informacji;
- wolne tempo pracy, nienadążanie (niekompletne notatki).

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- naukę wzorów, definicji, reguł, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany;
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek;
- w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań;
- można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania;
- uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.
- materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje;
- oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych;
- oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji.

Wychowanie Fizyczne**Trudności:**

- niezborność, nieporadność, niezgrabność ruchowa i trudności w wykonywaniu niektórych ćwiczeń (potrzeba dłuższego treningu, aby opanować dane ćwiczenie, rzucanie do celu itp.)
- brak naśladownictwa;
- trudności w zrozumieniu zasad i reguł różnych gier;
- wolne tempo pracy.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie większej ilości ćwiczeń, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia)

- wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł gier sportowych
- podpowiadanie tematu pracy plastycznej czy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu
- w ocenianiu zwracanie uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż ostateczny efekt pracy

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z DYSKALKULIĄ

czyli trudności w liczeniu - oceniania się przede wszystkim tok rozumowania, a nie techniczną stronę liczenia. Uczeń ma bowiem skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i przez to jej zapis jest błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że uczeń nie rozumie zagadnienia. Dostosowanie wymagań będzie więc dotyczyło tylko formy sprawdzenia wiedzy poprzez koncentrację na prześledzeniu toku rozumowania w danym zadaniu i jeśli jest on poprawny – wystawienie uczniowi oceny pozytywnej.

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW SŁABOWIDZĄCYCH

U takich uczniów niepełnosprawność w zakresie widzenia oznacza osłabienie wzroku, które nawet przy użyciu szkieł korekcyjnych wpływa negatywnie na ich osiągnięcia szkolne.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych

- właściwe umiejscowienie dziecka w klasie – zapobiegające odbłaskowi pojawiającemu się poblizu okna, zapewnienie właściwego oświetlenia i widoczności
- udostępnianie tekstów w wersji powiększonej
- podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska;
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość ucznia związana ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową – wydłużenie czasu na wykonanie określonych zadań;
- umożliwienie dziecku korzystania z nagrań lektur szkolnych;
- w geometrii należy wprowadzać uproszczone konstrukcje z ograniczona do koniecznych liczba linii pomocniczych i konstrukcje geometryczne wykonywać na kartkach większego formatu niż zwykła kartka

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW SŁABOSŁYSZĄCYCH

Zakres dostosowania

- podawanie prostych informacji w formie pisemnej, wzbogacanie poleceń symbolem, ilustracja lub symbolem wyuczonym;
- wydłużenie czasu na podjęcie decyzji, udzielenie odpowiedzi, wykonanie zadania,
- wypracowanie płaszczyzny porozumienia pozawerbalnego do potrzeb i możliwości ucznia;
- pomoc przy organizowaniu warsztatu pracy poprzez wskazywanie właściwych metod.

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z ADHD

Zakres dostosowania

- wyznaczanie konkretnego celu i dzielenie zadań na mniejsze możliwe do zrealizowania etapy;
- pomaganie uczniowi w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności;
- wydawanie jasnych, precyzyjnych poleceń- na raz tylko jedno polecenie;
- zadawanie małych partii materiału;
- sprawdzanie stopnia zrozumienia wprowadzanego materiału;
- zmniejszanie materiału przepisywanego z tablicy do zeszytu;
- dzielenie dłuższych sprawdzianów na części, wydłużanie czasu odpowiedzi,
- korzystanie z programów edukacyjnych dostosowanych do możliwości ucznia;
- angażowanie ucznia w konkretne działania;
- przypominanie o regułach;
- ograniczanie ilości bodźców,
- formułowanie informacji dotyczących pracy domowej w sposób jasny i przejrzysty.

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW ZDOLNYCH

Uzdolnienia są konfiguracją uzdolnień ogólnych oraz zdolności specjalnych, np. uzdolnienie matematyczne. Podstawą rozwoju uzdolnień specjalnych są różnice w funkcjonowaniu układu nerwowego i określa się je mianem zadatków wrodzonych. To zdolności kierunkowe, specjalne, które warunkują ponadprzeciętny poziom wykonania jakiegoś rodzaju działalności, na przykład naukowej, artystycznej, fizycznej, technicznej. Można by przywoływać rozmaite podziały zdolności i uzdolnień, jednak faktycznie jest ich tyle, ile rodzajów i sfer działalności człowieka.

- indywidualizacja, stopniowanie trudności,
- indywidualny program nauki,
- indywidualny tok nauki, projekty edukacyjne dla uczniów zdolnych
- przygotowywanie ucznia do udziału w konkursach, olimpiadach
- Stosowanie metod problemowych, projektów i eksperymentów, stosowanie metod rozwijania kreatywności
- e-learning
- współpraca ze szkołami wyższymi,
- udzielanie pomocy koleżeńskiej
- Powierzanie odpowiedzialnych ról
- tworzenie takich sytuacji dydaktycznych, które będą dla ucznia wyzwaniem i źródłem satysfakcji,
- uczestnictwo w zajęciach pozaszkolnych.

**SYMPTOMY TRUDNOŚCI I SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ U UCZNIÓW
O INTELIGENCJI NIŻSZEJ NIŻ PRZECIĘTNA W ZAKRESIE PRZEDMIOTU
NAUCZANIA:**

Symptomy trudności:

- słabe oceny pomimo starań i wysiłków ucznia;
- trudności w czytaniu i pisaniu (trudności z kojarzeniem określonych dźwięków (głosek) z odpowiadającymi im symbolami (literami));
- trudności w rozumieniu czytanych treści,
- trudności w samodzielnym wypowiedaniu się, formułowaniu wniosków i sądów, w uogólnianiu, myśleniu symbolicznym (abstrakcyjnym);
- niski poziom rozwoju słowno – pojęciowego (odpowiada wcześniejszej fazie rozwoju);
- ubogie słownictwo, wadliwa struktura gramatyczna wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- słabsza sprawność manualna (rysunki, pismo mają niski poziom graficzny – odpowiadają wcześniejszej fazie rozwoju);
- słaba umiejętność stosowania konwencjonalnych sposobów zapamiętywania,
- duże problemy z przywoływaniem z pamięci odległych partii materiału (słaba pamięć długotrwała, operacyjna);
- trudności z selekcją i wychwyceniem myśli przewodniej w długich tekstach;
- wolne tempo procesów umysłowych i działania

Dostosowanie wymagań powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania

- a) nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z inteligencją niższą niż przeciętna,
- b) nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych,
- c) nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego.

Wymagania edukacyjne należy ustalić na takim poziomie, by uczeń mógł im sprostać i by skłaniały ucznia do odpowiedniego wysiłku edukacyjnego oraz zapewniały mu otrzymywanie ocen motywujących go do wyjątkowej pracy, wykorzystując w tym celu pełną skalę ocen.

Wymagania te powinny zapewniać realizację celów edukacyjnych wynikających z podstawy programowej w takim stopniu, w jakim jest to możliwe z uwagi na występujące u ucznia trudności w uczeniu się.

JEZYK POLSKI, HISTORIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:

- zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań;
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie;
- wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury;
- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje;
- odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego;
- formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące przykłady;
- częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień;
- zajęcia w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, kiedy należy - oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych - usprawniać funkcje poznawcze (procesy intelektualne i percepcyjne). Zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem uczeń z inteligencją niższą niż przeciętna jest w stanie opanować te umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w domu;
- należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach;
- potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału.

JEZYKI OBCE

Symptomy trudności:

- trudności z prawidłową wymową;
- trudności w zapamiętywaniu i/lub odtwarzaniu treści, słówek, zdań;
- trudności w swobodnym wypowiedzaniu się na określony temat;
- trudności w poprawnym czytaniu i pisaniu;
- problemy z gramatyką.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:

- zmniejszanie ilości słówek do zapamiętania;
- pozostawianie większej ilości czasu na ich przyswojenie;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- wymagania w wypowiedzianiu się na określony temat ograniczyć do kilku krótkich, prostych zdań na dany temat.

PPRZEDMIOTY MATEMATYCZNO- PRZYRODNICZE

- częste odwoływanie się do konkretnego przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wydłużanie czasu pracy,
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia,
- odrębne instruowanie dzieci

MOŻLIWE DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM LUB ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM**Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:**

- unikanie uwag krytycznych – zwłaszcza na forum klasy;
- pomoc w odbudowaniu u ucznia poczucia większej sprawczości, samodzielności, bycia bardziej efektywnym w sytuacjach wymagających większej aktywności poznawczej;
- gratyfikowanie i docenianie wykazywanej przez ucznia obowiązkowości, prawidłowej postawy szkolnej;
- wskazywanie na osiągnięte sukcesy;
- dostrzeganie mocnych stron ucznia;
- mobilizowanie do kończenia rozpoczętej pracy;
- minimalizowanie napięcia związanego z sytuacją weryfikowania wiedzy i umiejętności;

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- ograniczenie liczby zadań na sprawdzianach lub przydzielenie większej ilości czasu na ich wykonanie;
- częste utrwalanie nowych treści;
- pozostawienie większej ilości czasu na utrwalenie materiału;
- dawanie więcej czasu do namysłu podczas odpowiedzi i na wykonanie wyznaczonych zadań;
- kierowanie odpowiedziami ucznia poprzez pomocnicze pytania;
- podawanie poleceń w prostszej formie, unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu;
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych;
- wyrabianie samodzielności myślenia i działania;

Na przedmiotach ścisłych podczas realizacji materiału nauczania, odpowiedzi i prac pisemnych, umożliwienie korzystania z gotowych wzorów, tablic, modeli oraz kalkulatora

- wyznaczanie jasnych kryteriów norm zachowań i ich konsekwencji;
- przy ocenie osiągnięć ucznia podkreślenie aktywności i wkładu pracy, stosunku do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość), sukcesów, podkreślanie mocnych stron ucznia.
- premiowanie umiejętności doprowadzania podjętych czynności do końca.
- minimalizowanie napięcia związanego z sytuacją weryfikowania wiedzy i umiejętności.
- częste utrwalanie nowych treści.
- Wydłużenie czasu przeznaczanego na utrwalenie materiału.
- dawanie więcej czasu do namysłu podczas odpowiedzi i na wykonanie wyznaczonych zadań;
- omawianie niewielkich partii materiału, o mniejszym stopniu trudności, kierowanie odpowiedziami ucznia poprzez pomocnicze pytania;
- formułowanie krótkich, prostych poleceń oraz precyzyjnych oczekiwań;
- wyrabianie samodzielności myślenia i działania, prowadzące do określonego celu;
- indywidualne ustalenie terminów zaliczenia konkretnych zadań plastycznych
- dostosowanie formy wypowiedzi nauczyciela podczas korekt i dyskusji z uczniem do jego stanu emocjonalnego.
- wspieranie w nawiązywaniu kontaktów społecznych z rówieśnikami;
- ukierunkowanie aktywności ucznia poprzez stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań, wzmacnianie poczucia własnej wartości, samooceny odpowiedzialności za własne działania;
- modyfikowanie wzorów zachowań, wskazywanie alternatywnych, adekwatnych do wymagań konkretnych sytuacji wychowawczych;
- promowanie zdrowego stylu życia (profilaktyka uzależnień).
- włączenie uczniów niedostosowanych do zajęć z zakresu strategii radzenia sobie ze stresem, treningów zastępowania agresji, treningów umiejętności społecznych; uczenia się samokontroli;
- nagradzanie ucznia pochwałami w kontakcie interpersonalnym i na forum klasy,

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 129 UL.KONCERTOWA 4 WARSZAWA

- uczenie planowania działań, rozwijania umiejętności, pokonywania trudności;
- dostosowanie korekt do możliwości psychofizycznych ucznia.

*Wybór dostosowań dla danego ucznia lub uczennicy uzależniony jest informacji znajdujących się w orzeczeniu o potrzebie kształcenia ogólnego lub opinii Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej

**Dostosowania na potrzeby poszczególnych uczniów można modyfikować

Powyższe zestawienie powstało w oparciu o materiały informacyjne Ośrodka Rozwoju Edukacji, Warszawa, 2021. Redakcja merytoryczna **Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE**